STALIŠČA POLITIČNIH STRANK DO KLJUČNIH IZZIVOV SLOVENSKE ENERGETIKE

Zbirka prejetih odgovorov, marec 2026

PROIZVODNI VIRI, DELOVNA MESTA IN ENERGETSKA STEBRA

Za dolgoročno stabilno in trajnostno oskrbo Slovenije z električno energijo in blaginjo v družbi so ključnega pomena proizvodni viri električne energije. Na tem področju si SDE prizadeva za ohranitev delovnih mest v energetiki in sistemske rezerve v Sloveniji, za ohranitev obstoječih dveh energetskih stebrov, za uspešno prestrukturiranje SAŠA regije in za izvedbo projekta JEK2.

Sindikat delavcev dejavnosti energetike Slovenije

Dalmatinova 4/III
1000 Ljubljana
T: +386 1 434 12 91
info@sindikat-sde.si
www.sindikat-sde.si

1. **Kakšni so interesi in namere vaše politične stranke glede ohranitve delovnih mest in sistemske rezerve v Sloveniji?**

Levica in Vesna: V procesu energetskega prehoda je naš namen ohraniti delovna mesta v energetiki ter hkrati povečati proizvodne zmogljivosti iz obnovljivih virov energije. Sedanja vlada je sprejela zakon, ki zaposlenim zagotavlja socialno varnost, med drugim s postopnim zapiranjem velenjskega rudnika do 2033 ter podaljšanjem zapiralnih del do 2045, predčasnim upokojevanjem, odpravninami in programi prekvalifikacij za zaposlene ter štipendiranjem. Hkrati je z zakonom o razvojnem prestrukturiranju SAŠA regije zagotovila več sto milijonov evrov za razvoj novih dejavnosti in ustvarjanje novih delovnih mest v regiji. Zapiranje premogovnih kapacitet mora spremljati pospešeno vlaganje v OVE, skupnostne hranilnike ter nadgradnjo elektroenergetskega omrežja. Prehod mora biti pravičen in načrtovan, ne pa prepuščen trgu ali nenadnim zapiranjem brez alternativ. Zato zagovarjamo model pravičnega prehoda, ki predvideva postopno preoblikovanje energetskih podjetij, prekvalifikacijo zaposlenih ter razvoj novih delovnih mest v obnovljivih virih energije, energetskih prenovah in modernizaciji elektroenergetskega omrežja.

Pirati: Pirati podpiramo gradnjo drugega bloka Jedrske elektrarne Krško in potencialno tudi tretje jedrske elektrarne v bližnji prihodnosti. Drugi blok bi po našem mnenju moral biti zgrajen s 100 % domačim kapitalom, tretja jedrska elektrarna pa bi lahko bila zgrajena po modelu soinvestitorstva s sosednjimi državami. Nove jedrske elektrarne bi zahtevale tudi sistemsko rezervo v obliki dodatnih plinskih termoelektrarn kot je današnja TE Brestanica s čimer bi še dodatno povečali število delovnih mest v energetiki.

Prerod: Naš cilj v energetiki je ohranitev tako delovnih mest, kot tudi znanja in potrebnih zmogljivosti v Sloveniji. V okviru kakršnih koli sprememb v okviru nastajanja t.i. EU energetske unije oziroma enotnega trga, zagovarjamo, da Slovenija ohrani vse nujno potrebne sistemske rešitve, ki zagotavljajo najvišjo možno samozadostnost in avtonomnost energetskega sistema države.

Resnica: Podpiramo ohranitev ključnih delovnih mest v energetiki in zagotavljanje sistemske rezerve proizvodnje električne energije v Sloveniji. Energetika je strateška dejavnost države, zato mora država zagotavljati stabilne pogoje za delovanje podjetij in razvoj novih energetskih projektov.

Socialni demokrati: SD je v tem mandatu pripravila odličen zakon o prestrukturiranju premogovnih regij v Sloveniji. V prihodnjem mandatu si bo prizadevala za ohranjanje delovnih mest v regiji.

2. **Kakšni so interesi in namere vaše politične stranke glede ohranitve oz. morebitnega združevanja energetskih stebrov (HSE in GEN)?**

Levica in Vesna: O združitvi GEN in HSE se razpravlja že dlje časa, pri čemer so stališča stroke deljena. Zato so pred kakršnokoli odločitvijo nujne neodvisne, strokovne in transparentne analize, na podlagi katerih je mogoče odgovorno presoditi smiselnost takšnega koraka, predvsem z vidika končnih odjemalcev, energetske varnosti ter prekomerne koncentracije moči na energetskem trgu. Pri tem ostaja ključno, da proizvodnja in distribucija električne energije ostaneta opredeljeni kot kritična infrastruktura v lasti in pod upravljanjem države.

Pirati: Nasprotujemo združevanju HSE in GEN. Nuklearni, hidroenergetski in termo deli naše energetike bi morali biti ločeni.

Prerod: Ne podpiramo združevanja. Morda bi združitev podprli samo v primeru popolnoma liberaliziranega skupnega EU energetskega trga, kar pa je v danih okoliščinah malo verjeten scenarij razvoja v EU. Tako, da kot stanje v Sloveniji je, ne podpiramo združevanja.
Resnica: Podpiramo ohranitev obeh energetskih stebrov, saj zagotavljata stabilnost sistema in strateško razpršenost upravljanja energetskih virov. Morebitne organizacijske spremembe morajo temeljiti na strokovnih analizah in ne na političnih interesih.
Socialni demokrati: SD ne vidi potrebe po združevanju HSE in GEN. Edini tehtni argument bi lahko bil teoretično konsolidacija finančnih tokov pri investiciji v JEK 2. Vsekakor bo dinamika in širina omenjenega projekta tako zahtevna, da je o tem preuranjeno dokončno govoriti.

3. **Kakšni so interesi in namere vaše politične stranke glede izvajanja zakona o prestrukturiranju SAŠA regije? Kako boste podprli delovanje družbe HSE SaŠa za ohranitev energetske lokacije, ohranitev znanja, tehnologije in vlaganja v razvoj novih projektov?**

Levica in Vesna: Stranki podpirata ukrepe v smeri izvajanja zelenega prehoda ob nedvoumni zavezi, da mora le ta biti pravičen. To načelo mora biti izhodišče preobrazbe SAŠA regije. Naš predlog prihodnje preobrazbe in prilagajanja regije vključuje ohranitev energetske lokacije z vso pripadajočo omrežno kapaciteto, a z zamenjavo goriva z naravi neprimerno manj škodljivim. Hkrati zagovarjamo močan razvoj in izkoriščanje solarne energije s postavitvijo ustreznega števila skupnostnih hranilnikov energije, ki bodo tako gospodinjstvom, javnim objektom, kot tudi gospodarstvu omogočili cenovno bolj dostopno elektriko.
Pirati: Pirati bi podprli možnost postavitve naprednega malega modularnega reaktorja na lokaciji TEŠ, s čimer bi ohranili številna delovna mesta.
Prerod: Podpiramo, da se ohrani energetska lokacija. Premog ni razvojna opcija, smo pa za to, da se v regiji razvijajo energetske tehnologije prihodnosti z nadgradnjo obstoječe energetske infrastrukture (npr. razvoj vodikovih tehnologij).
Resnica: Podpiramo izvajanje zakona o prestrukturiranju SAŠA regije. Ključno je ohraniti energetsko lokacijo, znanje zaposlenih in tehnološke kompetence, hkrati pa razvijati nove energetske projekte ter nadomestne gospodarske dejavnosti v regiji.
Socialni demokrati: SD si v prihodnjem mandatu želi več dialoga in upoštevanja ter vključevanja lokalnih skupnosti v izvajanje tega zakona. Poudarek bo na tem.

4. **Ali podpirate izvedbo projekta JEK2?**

Levica in Vesna: Pred morebitno končno odločitvijo za JEK2 mora Slovenija najprej v celoti izkoristiti potenciale obnovljivih virov, energetske učinkovitosti in pospešene solarizacije ter imeti jasno sliko o stroških, tveganjih in alternativah. Ključno je zagotoviti nadomestitev izpada TEŠ 6 do leta 2032 ter podaljšati varno obratovanje obstoječe Nuklearne elektrarne Krško do leta 2062, ob doslednem upoštevanju vseh varnostnih standardov. Ob tem ne smemo spregledati izkušenj s preteklimi korupcijskimi tveganji pri velikih infrastrukturnih projektih, zato so nujni najvišji standardi transparentnosti in javnega nadzora. Šele ko bo vse to zagotovljeno, bomo podprli izvedbo posvetovalnega referenduma o JEK2, kjer bodo imeli državljanke in državljani priložnost informirano odločati o tako dolgoročnem projektu.
Pirati: Da.
Prerod: Podpiramo jedrski program in ohranitev statusa jedrske države, pri čemer pa pričakujemo maksimalno preglednost celotnega projekta JEK tako s tehnološkega, finančnega in tudi razvojnega vidika. Predvsem pa da se o njem po opravljeni javni razpravi izvede referendum.
Resnica: Da. Podpiramo izvedbo projekta JEK2. Jedrska energija predstavlja stabilen, nizkoogljičen in dolgoročno zanesljiv vir električne energije ter je ključna za energetsko varnost Slovenije.
Socialni demokrati: SD podpira izgradnjo JEK 2. Pred začetkom morajo biti državljankam in državljanom transparentno predstavljene s strani investitorja torej Republike Slovenije predstavljene tehnično ekonomske analize, način financiranja, strošek investicije, vplivi na okolje, etc v letih 2027 in 2028 skozi široko javno razpravo. Odločitev mora biti sprejeta najkasneje do konca leta 2028 na zakonodajnem referendumu.

5. **Ali podpirate privatizacijo elektroenergetske infrastrukture?**

Levica in Vesna: Privatizaciji elektroenergetske infrastrukture nasprotujemo, saj je prenosni in elektrodistribucijski sistem ključen za konkurenčnost in stabilnost slovenskega elektroenergetskega sistema. Zgodovina privatizacij v Sloveniji kaže na številne težave, zato menimo, da mora država ohraniti nadzor nad strateškimi podjetji, da zagotovi suverenost in prepreči nelojalne prakse. Zagovarjamo močno nadgradnjo elektroenergetskega sistema, da bo zagotavljal možnost povečane proizvodnje in distribucije elektrike iz OVE, ki pa mora ostati v državni lasti.
Pirati: Ne.
Prerod: Ne.
Resnica: Ne. Elektroenergetska infrastruktura je strateškega pomena za državo, zato mora ostati v večinski javni lasti.
Socialni demokrati: Absolutno ne.

ELEKTRODISTRIBUCIJSKI SISTEM:

Pomemben člen konkurenčnosti slovenskega elektroenergetskega sistema je prenosni in elektrodistribucijski sistem, ki ga skupaj z družbo ELES upravlja pet elektrodistribucijskih podjetij (EDP), ki se soočajo s številnimi izzivi.

6. **Kakšni so interesi in namere vaše politične stranke glede koncesij za elektrodistribucijsko dejavnost, ki so bile pred leti prenesene iz elektrodistribucijskih podjetij na SODO in nato na ELES. Ali podpirate ponovno podelitev koncesij elektrodistribucijskim podjetjem?**

Levica in Vesna: Zagovarjamo model, kjer so odločitve o razvoju omrežja bližje lokalnim skupnostim in uporabnikom. Prenos koncesij s SODO na ELES podpiramo, ker preprečuje morebitno privatizacijo delov omrežja in krepi nadzor države nad strateškimi energetskimi točkami. Koncesije morajo biti v rokah javnih podjetij, ki morajo ostati decentralizirana, saj lahko le tako dosežemo energetsko suverenost lokalnih skupnosti, ki mora biti končen cilj.
Pirati: Podpiramo. Pretirano centralizacijo v družbi ELES vidimo kot dolgoročno tveganje za slabše upravljanje v elektrodistribuciji.
Prerod: Naš cilj je modernizacija elektrodistribucijskega sistema, ki se mora prilagoditi novim tehnologijam, predvsem pa vplivu OVE, ki ga ti imajo na delovanje omrežja. Sama organizacijska oblika nam ni ključnega pomena, ključen nam je učinek vlaganj. Predvsem bi si o tem želeli odprte strokovne razprave, ki naj predstavi vse prednosti in slabosti različnih možnih ureditev ter sprejem odločitve, ki bo zagotovila optimalen razvoj elektrodistribucijskega omrežja.
Resnica: Podpiramo ponovno podelitev koncesij elektrodistribucijskim podjetjem, saj imajo ta podjetja znanje, izkušnje in infrastrukturo za učinkovito upravljanje distribucijskega omrežja.
Socialni demokrati: Podpiramo ponovno podelitev koncesij EDP-jem.

7. **Kakšni so interesi in namere vaše politične stranke glede upravljanja elektrodistribucijskih podjetij? Ali podpirate potencialno koncentracijo upravljanja petih EDP-jev znotraj enotnega holdinga?**

Levica in Vesna: Elektrodistribucijska infrastruktura mora ostati v javni lasti, saj gre za ključno kritično infrastrukturo države. Elektrodistribucijska podjetja imajo pomembno vlogo pri zagotavljanju zanesljive oskrbe z električno energijo in pri izvedbi energetskega prehoda, zato mora biti njihovo upravljanje usmerjeno predvsem v javni interes, ne v ustvarjanje dobička. Odprti smo za razmislek o bolj usklajenem upravljanju elektrodistribucijskih podjetij, tudi v okviru morebitnega skupnega holdinga, vendar opozarjamo, da koncentracija upravljanja ne sme voditi v pretirano centralizacijo moči ali zmanjšanje transparentnosti.
Pirati: Ne podpiramo tovrstne koncentracije. Zdi se nam smiselno, da dejavnost ostane razdeljena po regijah, saj zaradi različne geografije, koncentracije poselitve in različnih nivojev industrializacije vsaka regija zahteva svoj pristop.

Prerod: Načeloma nismo naklonjeni koncentraciji moči na nobenem področju. Predvsem si želimo strokovnega in odgovornega upravljanja s temi podjetji v dobrobit družb, njihovih zaposlenih in uporabnikov njihovih storitev. To vidimo kot strokovno in ne kot politično vprašanje. Ne vidimo v tem kakšne posebne vloge politike.
Resnica: Morebitna koncentracija upravljanja mora biti premišljena in strokovno utemeljena. Ključno je zagotoviti učinkovito upravljanje, stabilnost sistema in dolgoročne investicije v razvoj distribucijskega omrežja.
Socialni demokrati: Združevanje petih EDP v holding je vsekakor tema, ki jo bo morala nasloviti prihodnja vlada. Iz vidika optimizacije reševanja vedno kompleksnejših izzivov iz področja elektroenergetike, predvsem razvoja elektroenergetskega sistema je ta možnost smiselna.

8. **Na kakšen način bi sistemsko uredili financiranje EDP-jev, ki zaradi zahtev zelenega prehoda potrebujejo milijardne investicije za nadgradnjo obstoječega distribucijskega omrežja?**

Levica in Vesna: Podpiramo zeleni prehod in razvoj obnovljivih virov energije, zato je nujno zagotoviti stabilno financiranje za nadgradnjo distribucijskega omrežja, ki bo omogočilo učinkovito vključevanje OVE. Investicije naj bodo usmerjene v trajnostne rešitve, spodbujanje razpršene proizvodnje elektrike, lokalne samooskrbe in povečanje energetske odpornosti, ob hkratnem zagotavljanju transparentnosti in družbenega nadzora.
Pirati: Pirati pri zelenem prehodu stavimo predvsem na jedrsko energijo. Pretirano uvajanje OVE, ki potrebujejo večje vložke v omrežje, bi omejili.
Prerod: Seveda je glavni vir omrežnina. Možnost pa je tudi izdaja namenskih ljudskih obveznic in financiranje preko tega mehanizma.
Resnica: Potrebno je zagotoviti stabilne vire financiranja za nadgradnjo elektrodistribucijskega omrežja, predvsem preko kombinacije omrežnine, evropskih sredstev, državnih razvojnih skladov in dolgoročnih investicijskih programov.
Socialni demokrati: Prihodnja vlada bo morala skupaj z EDP-ji poiskati čim več instrumentov iz EU, ki omogočajo nepovratna sredstva v elektroenergetsko infrastrukturo in rešitve.

9. **Kakšni so interesi in namere glede omrežnine, ki je pomemben vir financiranja EDP-jev in v obstoječi višini ne omogoča nujno potrebnih velikih investicij v elektrodistribucijsko omrežje?**

Levica in Vesna: Energetsko omrežje bo že v obdobju naslednjih nekaj let potrebovalo milijardne investicije, ki jih ne smemo preprosto prevaliti na ramena gospodinjstev ter gospodarskih porabnikov. Prav nadgradnja omrežja na način, ki bo omogočal razpršeno proizvodnjo elektrike, njeno razpoložljivost 24/7 in posledično cenejšo elektriko za gospodinjstva, javne objekte ter gospodarstvo bo eden od največjih investicijskih ciklov prihodnjega mandata. V strankah Vesna in Levica zagovarjamo 100% državno lastništvo energetskega omrežja, zato moramo potrebna investicijska vlaganja v nadgradnjo le tega zagotoviti s pomočjo evropskih sredstev, Evropske investicijske banke ter lastnih finančnih sredstev, brez dodatnih obremenitev trenutnih na način višanja omrežnine.
Pirati: Podobno kot zgoraj tudi tu odgovarjamo, da je naša rešitev v povečevanju deleža jedrske energije s postopnim uvajanjem OVE. Trenutni evropski energetski model se nam ne zdi primeren in predstavlja preveliko breme za nacionalno energetiko.
Prerod: Tu pričakujemo, da bo svojo vlogo in poslanstvo opravila strokovno in neodvisno Agencija za energijo.
Resnica: Omrežnina mora omogočati razvoj in modernizacijo elektroenergetskega omrežja, hkrati pa mora biti socialno vzdržna za gospodinjstva in gospodarstvo. Potrebna je uravnotežena politika, ki omogoča investicije v omrežje in hkrati ščiti končne odjemalce.
Socialni demokrati: Potrebno bo preveriti vzdržnost veljavnega regulatornega okvirja Agencije za energijo in nato sprejeti odločitev. Po naši oceni trenutni okvir ne bo zadostoval za financiranje vseh potrebnih investicij skupaj, seveda z EU nepovratnimi sredstvi

SOCIALNI DIALOG IN PLAČE:

SDE je kot edini reprezentativni sindikat v energetiki v zadnjem mandatu sodeloval v zglednem socialnem dialogu z Vlado RS in Energetsko zbornico Slovenije v okviru ESOE, žal pa je bil ta dialog izjemno skromen oz. ničeln s strani SDH, ki je glavni upravljavec energetskih podjetij. Slovenski elektroenergetski sistem stoji na ramenih tisočev zaposlenih, strokovno visoko usposobljenih in izkušenih kadrih, katerih specifična tehnična znanja so neprecenljiva za zanesljivo, varno in trajnostno delovanje EES in prihodnost slovenske oskrbe z električno energijo za vse družbene podsisteme. V zadnjih letih se slovenski EES sooča z resno problematiko kadrovanja, saj obstoječi kadri odhajajo, novi pa ne prihajajo zaradi neprivlačnih delovnih pogojev. Nadaljevanje takšnega škodljivega trenda lahko vodi v usodno izgubo kompetenc na področju energetike.

10. **Ali podpirate rast plač v energetiki, ki so pomemben dejavnik privlačnosti delovnih mest v energetiki?**

Levica in Vesna: V prvi vrsti zagovarjamo razmerje plač 1 proti 5, to je zakonsko omejitev razmerja med najnižjo in najvišjo plačo v vseh državnih in javnih podjetjih, torej tudi v energetiki. Direktor javnega podjetja, kot najvišje plačani v tem podjetju, po našem mnenju ne bi smel imeti več kot petkratnika najnižje plače v tem istem podjetju. Plače in nagrade v energetskem sektorju so že sedaj bistveno višje kakor v drugih javnih podjetjih. Prioriteta energetskih podjetij mora biti vlaganje dobičkov v zeleni prehod in dostopne cene energije za gospodinjstva, ne pa visoke plače vodstev in dividendna izplačila.
Pirati: Da.
Prerod: Da , če je ta utemeljena na produktivnosti, tako kot vse druge plače.
Resnica: Da. Podpiramo rast plač v energetiki, saj gre za visoko strokovno in odgovorno dejavnost, ki mora ostati privlačna za nove kadre.
Socialni demokrati: Rast plač v energetiki mora biti kot vedno ustrezno usklajena z rastjo plač v ostalih sektorjih. Hkrati bo potrebno temeljito preučiti in ukrepati na strani davčnega razbremenjevanja.

11. **Ali podpirate ponovno obuditev dialoga med SDE in SDH?**

Levica in Vesna: Podpiramo obuditev dialoga med Sindikatom delavcev energetike Slovenije (SDE) in Slovenskim državnim holdingom (SDH). Socialni dialog mora biti prioriteta, delavci morajo biti zastopani in zato razumemo sindikalne predstavnike kot ključne pri upravljanju strateških podjetji. Dialog med SDE in SDH je nujen mehanizem za zaščito pravic zaposlenih, sploh ko je energetski sektor v času velike reorganizacije, z združevanjem podjetij in prestrukturiranjem ključnih energetsko intenzivnih regij. Le tako lahko zagotovimo zaščito delavcev v energetskem sektorju in dejanski pravičen prehod. Dialog med SDE in SDH razumemo kot ključno varovalko, ki preprečuje, da bi stroške energetskega prehoda in reorganizacije sektorja nosili delavci.
Pirati: Absolutno. Brez dialoga s strokovnjaki in zaposlenimi, je učinkovito upravljanje tega dela javne infrastrukture v resnici nemogoče.
Prerod: Verjamemo v socialni dialog in ne vemo, zakaj tega ne bi bilo v tem primeru.
Resnica: Podpiramo ponovno vzpostavitev rednega socialnega dialoga med sindikatom SDE in SDH. Stabilen socialni dialog je ključnega pomena za dolgoročni razvoj energetskega sistema.
Socialni demokrati: Socialni demokrati smo vedno za dialog in dogovor. Podpiramo.

DRUGE DEJAVNOSTI V ENERGETIKI:

Družba Stelkom je nosilec prvega alternativnega telekomunikacijskega omrežja v Sloveniji, ki ima neodvisno hrbtenično omrežje razporejeno vzdolž elektroenergetskega omrežja z več kot 3.000 km dolžine optičnih vlaken. S hrbtenico telekomunikacijske infrastrukture in razvejanimi optičnimi omrežji električnih komunalnih družb omogoča slovenskim in mednarodnim ponudnikom telekomunikacijskih storitev znatno izboljšanje in nadgradnjo njihovih storitev.

12. **Ali se strinjate, da Stelkom ohrani svojo vlogo ali imate morda svojo alternativno vizijo ureditve tega področja?**

Levica in Vesna: Prodaja večinskega deleža Stelkoma zasebnemu kapitalu je bila napačna odločitev (pri upravljanju strateške infrastrukture nasprotujemo modelu mešanega lastništva). Strateška komunikacijska infrastruktura bi morala biti v stoodstotni javni oziroma državni lasti, saj gre za sisteme, ki so ključni za delovanje države, varnost in razvoj družbe. Kritično infrastrukturo, ki je nujna za delovanje države, je treba zakonsko zaščititi pred prodajo. Njeno upravljanje mora ostati v javnih rokah in usmerjeno v skupno dobro.
Pirati: Strinjamo se, da Stelkom ohrani svojo vlogo.
Prerod: Eden naših ciljev je okrepitev tako 5G omrežja, kot tudi siceršnjega sodobnega telekomunikacijskega omrežja. Kar pričakujemo je seveda maksimalna transparentnost poslovanja in delovanje podjetij na trgu in skladno s sodobnimi standardi korporativnega upravljanja.
Resnica: Podpiramo ohranitev vloge družbe Stelkom kot pomembnega dela telekomunikacijske infrastrukture v Sloveniji. Njena optična infrastruktura predstavlja pomemben element digitalnega razvoja in povezljivosti države.
Socialni demokrati: Stelkom mora biti sposoben preživeti na trgu s svojimi storitvami, saj so bile nekatere odločitve v preteklosti napačne in škodljive. Pomembno ga je ohraniti kot kritično infrastrukturo. Smiselno bi bilo razmisliti za dodatno vključitev trženja viškov optičnih kapacitet DARS-a in slovenskih železnic preko Stelkoma.

Združen odgovor (za vsa vprašanja skupaj) s strani Gibanja Svoboda:

Energetski del programa stranke:
1. **ENERGETSKA NEODVISNOST: ČISTA, DOSTOPNA IN VARNA**
Energija prihodnosti mora biti nizkoogljična, a hkrati stabilna in cenovno dostopna.

Energija prihodnosti mora izpolnjevati tri pogoje: biti mora nizkoogljična (okoljsko vzdržna), stabilna in cenovno dostopna za ljudi ter konkurenčna za industrijo. Slovenija zaradi svojih naravnih danosti potrebuje oboje: pospešen razvoj obnovljivih virov in stabilnost dobave, ki jo nudi jedrska energija. Ta kombinacija nam bo zagotavljala neodvisnost od uvoza drage elektrike v zimskih mesecih.

Mešanica virov: JEK2 + OVE: Slovenija bo stala na dveh močnih stebrih:

- **Jedrska prihodnost, ki bo zagotavljala stabilnost:** Slovenija je jedrska država z desetletji varnih izkušenj in vrhunskim inženirskim znanjem. Tega ne bomo zavrgli, zato bomo odgovorno sprejeli končno investicijsko odločitev za drugi blok jedrske elektrarne (JEK2) in izpeljali postopke umeščanja v prostor. Jedrska energija je namreč edini nizkoogljični vir, ki nam zagotavlja veliko količino pasovne energije podnevi in ponoči, poleti in pozimi, neodvisno od vremenskih razmer.
- **Sončni pospešek (samooskrba):** Sonce je vir, ki ga imamo doma in je zastonj. V tem mandatu smo dosegli zgodovinski preboj: več kot potrojili smo moč sončnih elektrarn (z 0,5 GW na 1,6 GW), po inštalirani moči na prebivalca smo prehiteli celo sončno Italijo in lovimo Avstrijo. Ta tempo bomo ohranili.
    - **Pametna umestitev:** Ne bomo uničevali rodovitnih njiv, sončne elektrarne sodijo na strehe, na degradirana industrijska območja (bivši rudniki, odlagališča), na zemljišča ob avtocestah in nad parkirišča. Spodbujali bomo agrofotovoltaliko, kjer proizvodnja elektrike in hrane sobivata (npr. senčenje sadovnjakov).

2. **Geotermalna energija:** je stabilen obnovljiv vir z velikim potencialom, zlasti za ogrevanje in hlajenje. Njena prednost je stabilnost: deluje ne glede na vreme in omogoča dolgoročno zanesljivo oskrbo. Njen razvoj bomo usmerili predvsem v daljinsko ogrevanje, javne stavbe, industrijo in kmetijstvo, poenostavili postopke in zagotovili jasna pravila ter prevzeli del začetnega tveganja, kjer je to nujno za zagon projektov.
3. **Hidroelektrarne:** Vodo bomo izkoriščali preudarno, s poudarkom na dokončanju verig (npr. na Spodnji Savi in nadaljevanje na Srednji Savi), ki so nujne za protipoplavno

varnost. Hkrati bomo vlagali v črpalne hidroelektrarne (kot je ČHE Kozjak), ki delujejo kot velikanske naravne baterije za shranjevanje viškov energije.

Boj proti energetski revščini: Trajnostni prehod ne sme biti privilegij bogatih, država mora poskrbeti za tiste, ki bi jih stroški prehoda najbolj udarili.

- **Podnebni vavčerji:** Preučili bomo sistem podnebnih vavčerjev za socialno najranljivejša gospodinjstva: vavčer ne bi bil le »socialna pomoč«, ampak investicija, namenjena nakupu varčnih gospodinjskih aparatov ali manjšim sanacijam, ki takoj znižajo višine položnic.
- **Subvencije za energetsko sanacijo:** Najcenejša energija je tista, ki je ne porabimo. Za energetsko revna gospodinjstva, ki živijo v potratnih in vlažnih stavbah, bomo preko Eko sklada zagotovili delno kritje stroškov osnovne energetske sanacije (izolacija strehe, zamenjava oken, ureditev ogrevanja). S tem rešujemo revščino in zdravje ljudi hkrati.

Elektrifikacija in omrežje: Omrežje je krvni obtok sistema. V preteklosti je elektrika tekla le v eno smer (od elektrarne do porabnikov). Danes, ko imamo na strehah tisoče sončnih elektrarn, mora teči v obe smeri. Naše omrežje za to ni bilo zgrajeno. Zato smo in bomo še naprej poganjali obsežen investicijski cikel za ojačitev nizko- in srednje napetostnega omrežja (transformatorske postaje, kablovodi). Obenem je v teku tudi nadgradnja omrežnih sistemov v smeri večje digitalizacije in razvoja pametnih omrežij.

- **Elektrifikacija vsega (EoT):** Povezljivost vseh naprav ob 100 % digitalizaciji in maksimalni elektrifikaciji bo za odjemalce pomenila možnost znižanja stroškov oskrbe z energijo, za elektroenergetski sistem pa večjo fleksibilnost.
- **Hranilniki energije:** Izvajali bomo nacionalni program namestitve baterijskih hranilnikov, da bomo lahko sončno energijo, pridelano čez dan, uporabili zvečer. Spodbujali bomo vgradnjo baterij v gospodinjstvih in podjetjih ter postavitev velikih sistemskih baterij, ki bodo stabilizirale omrežje in zmanjšale potrebo po uvozu drage elektrike v konicah.

ENERGETSKA POLITIKA IN OKOLJE

Potreba po čim večji energetski neodvisnost ter nadaljevanje zelenega prehoda bosta v prihodnje močno vplivala na prihodnost našega gospodarstva. Ukrepi v naslednjih letih bodo morali iskati ravnotežje med čim večjo strateško energetsko avtonomijo države in zmanjšanjem ranljivosti države na energetske in druge krize ter zasledovanjem ambicioznih podnebnih ciljev, odgovornih do okolja in ljudi.

Slovenija bo v prihodnjih desetletjih potrebovala zanesljiv nizkoogljični vir električne energije, ki bo dopolnjeval hitro rast obnovljivih virov. Jedrska energija skupaj z obnovljivimi viri lahko predstavlja temelj nizkoogljičnega elektroenergetskega sistema. Slovenija ima tudi dobre izkušnje z obstoječo Nuklearno elektrarno Krško, ki že več kot štiri desetletja varno in zanesljivo proizvaja elektriko ter prispeva k tehnološkemu razvoju države.

Zato v Gibanju Svoboda gradnjo JEK 2 podpiramo, seveda če jo je možno izvesti tako, da bo izgradnja za državo stroškovno vzdržna ter varna. Ključno vprašanje pri JEK2 je strošek kapitala, saj ta najbolj vpliva na končno ceno elektrike. Če država zagotovi ugodna dolgoročna posojila ali finančne mehanizme, se lahko cena elektrike bistveno zniža.

O tako velikem projektu morajo imeti končno besedo državljani, saj gre za največjo investicijo v zgodovini Slovenije. Referendum pa bo smiseln takrat, ko bodo znani ključni elementi projekta, torej predvidoma konec 2027 ali v 2028. Takrat bomo najverjetneje že imeli podatke o tem, kje bi blok stal, pod kakšnimi pogoji se bi gradil, kdo bo dobavitelj in tudi kakšna bi bila njegova končna cena. S tem bomo državljankam in državljanom zagotovili informirano odločanje

Po drugi strani vse projekcije kažejo, da bo jedrska energija na ravni EU prispevala največ okrog četrtine vse potrebne energije za oskrbo, kar pomeni, da bodo obnovljivi viri energije

predstavljali veliko večino. V Gibanju Svoboda menimo, da se jedrska energija in obnovljivi viri lepo dopolnjujejo in za Slovenijo predstavljajo idealno energetsko mešanico. Pot do tja mora biti zato tudi v Sloveniji ustrezno usmerjana in podprta z resnim regulatornim okvirom, da se dejansko realizira.

Po drugi strani je videti, da bodo v prihodnje različne krize, tudi take, ki vplivajo na dobavo energije, več ali manj stalnica na katero bo potrebno biti pripravljen. V tem mandatu smo že dokazali, da v času energetske krize vlada zna zaščititi prebivalce; zamejili smo cene električne energije in z interventnim zakonom ustavili neupravičen dvig omrežnine, ki bi kaznoval ravno tiste, ki so vlagali v zeleni prehod. Glede omrežnine bomo v podprli spremembe tam, kjer bo doseženo široko strokovno soglasje, da je to smiselno in potrebno. Potrebe na omrežju se spreminjajo in temu mora slediti tudi regulativa.

V tem mandatu smo z odločno podporo samooskrbi dosegli zgodovinski preboj tudi na tem področju; inštalirana moč sončnih elektrarn se je v tem mandatu več kot potrojila – z 0,5 GW na 1,6 GW. V prihodnjem mandatu bomo ta zagon ohranili in nadaljevali s spodbujanjem samooskrbe iz obnovljivih virov energije (sonce, hidro) ter z bojem proti energetski revščini. Nadaljevali bomo s podporo elektrifikaciji in z investicijami v pametna omrežja ter hranilnike energije.

……..